

ביאור הדף מסכת בבא בתרא דף ס"ח

מספרת הגמרא שהיה מעשה באדם שמכר לחבירו בית הבד, ואמר לו שהוא מוכר לו את בית הבד וכל תשמישיו, ומחוץ לבית הבד היה חנויות שהיו שוטחים בהם שומשמיין כדי ליבשם כדי לעשות מהם שמן לבית הבד. והמוכר אמר שהם לא חלק מהמכירה אך הקונה טען שאף הם נחשבים תשמיש בית הבד. והלכו לפני רב יוסף ואמר רב יוסף שזה הדין שנאמר במשנה שאם המוכר אמר בית המרחץ וכל תשמישיו אני מוכר לך הרי כולן מכורין, ולכן אף החנויות האלו מכורות.

אך שאל אותו אב"י שהרי רבי חייא שנה שאין כולן מכורין, ולכן אמר רב אשי שאם אמר לו בית הבד וכל תשמישיו אני מוכר לך ובנוסף כשצ"ן בשטר את גבולות בית הבד צ"ן אותם כך שהחנויות הללו **בתוך** גבולות בית הבד הם מכורים יחד עמו, אמנם אם כתב בשטר רק שהוא מוכר את בית הבד ומה **שבתוכו**, הם אינם מכורות אפילו אם הם בתוך הגבולות שבשטר, כי יכול לטעון שהוא הרחיב את הגבולות אך לא הייתה כוונתו למוכרם אלא רק את בית הבד שהוא כתוב בשטר.

משנה. המוכר את העיר, מכר את הבתים שבעיר, ואת הבורות שיחין ומערות מרחצאות ושובכות בית הבדן ובית השלחין שבעיר.

אבל לא מכר עם העיר את המטלטלין שבה, אלא אם כשמכר אמר לו שהעיר מכורה עם כל מה שבתוכה שאז אפילו אם היו בה בהמה ועבדים כולן מכורין. ודעת רבן שמעון בן גמליאל שהמוכר את העיר מכר עמה את הסנטר.

גמרא. מביאה הגמרא שרב אחא בנו של רב אויא ניסה להוכיח לרב אשי מהמשנה שעבדים דינם כמטלטלין ולא כקרקעות, כיון שהתבאר במשנה שהם אינם נמכרים אגב העיר, אלא רק אם מכר לו את העיר וכל מה שבתוכה. אך דחה רב אשי, שאם עבדים דינם כמטלטלין מדוע אמרה המשנה שאם אמר לו שהעיר וכל מה שבתוכה מכור לו, **אפילו** העבדים שבתוכה מכורים עמה, ואם עבדים כמטלטלין מדוע שלא יהיו מכורים עמה ומדוע אמרה המשנה **שאפילו** העבדים מכורים.

ואלא מוכרחים לומר שהטעם שאמרה המשנה את הלשון אפילו זה מפני שעבדים הם לא לגמרי כמו מטלטלים כי הם מתניידים והולכים מעצמם. ואם כך אפשר לומר שבאמת עבדים הם כקרקעות ולא כמטלטלים, אלא שדינם שונה כיון שלמעשה הם כקרקע נידת שדינה שונה מקרקע שאינה מתניידת.

במשנה הובאה דעת רבן שמעון בן גמליאל שהמוכר את העיר מכר עמה את הסנטר. ונחלקו בגמרא מה הכוונה סנטר, יש שביארו שהכוונה לעבד המכונה בר מחווניתא שהוא הממונה להראות את תחומי השדות של כל אחד. ושמעון בן אבטולמוס ביאר שהכוונה לשדות שסביבות העיר.

ואומרת הגמרא שלדעת הסובר שסנטר הכוונה בר מחווניתא שאף הוא מכור עם העיר, וודאי שהשדות שסביב העיר מכורים, אך לדעת הסובר שהכוונה לשדות שסביבות העיר, רק הם נמכרות יחד עם העיר, אך בר מחווניתא אינו נמכר עם העיר.

ומנסה הגמרא להוכיח כדעת הסובר שסנטר הכוונה לעבד ולא לשדות שסביבות העיר, שהרי נאמר במשנה שהמוכר את העיר מכר יחד עמה את בית הבדים ובית השלחין, ומבינה הגמרא כעת שבית השלחין הכוונה לשדות שסביבות העיר, ונקראים כך כיון שהם צריכים לגשמים ונאמר בפסוק באיוב "ושולח מים על פני חוצות", ואם סנטר הכוונה לעבד מובן, שלדעת תנא קמא השדות שסביבות העיר נמכרות יחד עם העיר, אך לא העבד, ולדעת רשב"ג אף העבד נמכר יחד עם העיר.

אך אם כדעת הסובר שסנטר הם השדות שסביבות העיר, הרי שאין בזה מחלוקת בין רשב"ג לתנא קמא כי אף תנא קמא אמר שבית השלחין נמכרים יחד עם העיר, ומה הוסיף רשב"ג בדבריו.

אך דוחה הגמרא ואומרת שאין מכאן ראייה, כי בית השלחין אין הכוונה לשדות שסביבות העיר, אלא לגינות שבעיר, שנאמר בשיר השירים לשון שלחים על גינות "שלחך פרדס רמונים", אך באמת לדעת תנא קמא השדות שסביבות העיר אינם נמכרות, ולכן בא רשב"ג לחלוק על תנא קמא ואומר שאף השדות שסביבות העיר נמכרות עמה.

ויש שהבינו מלכתחילה שבית השלחין הכוונה לגינות שסביבות העיר, וממילא הוכיחו מהמשנה דווקא כדעת הסובר שסנטר הכוונה לשדות שסביבות העיר, כיון שלדעתו מובן שבמשנה התבאר שהמוכר את העיר מכר את הגינות שבה, ומשמע שרק את הגינות ולא את השדות שסביבות העיר, ובא רשב"ג והוסיף שאף השדות שסביבות העיר מכורות.

עמוד ב'

אך לדעת הסובר שסנטר הכוונה לעבד הבר מחווניתא קשה שהרי לדעת המשנה אפילו השדות שסביבות העיר לא נמכרות, ואם כך רשב"ג היה צריך קודם לומר שלדעתו אף השדות שסביבות העיר נמכרות עמה, ואז לומר שאפילו הסנטר שהוא הבר מחווניתא נמכר עמה, וממה שאמר רשב"ג רק סנטר משמע שסנטר זה השדות שסביבות העיר.

ודוחה הגמרא שאין מכאן ראייה, כי שלחין הכוונה לשדות ולא לגינות, וממילא לדעת תנא קמא השדות שסביבות העיר נמכרות עמה, ורשב"ג מוסיף שלא רק השדות אלא אף העבד הבר מחווניתא נמכר עם העיר.

ומנסה הגמרא להוכיח מברייטא שסנטר הכוונה לעבד ולא לשדות, ששנינו בברייטא שלדעת רבי יהודה סנטר אינו מכור יחד עם העיר, אך אנקולמוס דהיינו עבד שהוא סופר המלך מכור יחד עם העיר.

ומנסה הגמרא לומר שכפי שאנקולמוס הכוונה לעבד, כך גם הסנטר הכוונה לעבד, ולא לשדות. אך דוחה הגמרא שאין מכאן ראייה כי אפשר לומר שאנקולמוס הוא אמנם עבד, אך סנטר אין הכוונה לעבד אלא לשדות.

ושואלת הגמרא שאי אפשר לומר שסנטר הכוונה לשדות הסמוכות לעיר שעליהם אומר רבי יהודה שהשדות הסמוכות לעיר אינם מכורות, שהרי אמר רבי יהודה שהשדות הסמוכות לעיר מכורות, ורק השדות המופסקות מהעיר בסלע אינם מכורות, שהתבאר בברייטא שלדעת רבי יהודה האנקולמוס מכור, אבל לא שייירי העיר ולא בנותיה שהם הכפרים הסמוכים לה, ולא החורשין המוקצין לה ולא הביברין דהיינו המצודות של חיה ושל עופות ושל דגים.

וביארה הגמרא ששיירי העיר שאינם מכורות עמה נקראים ביזלי, וביאר ר' אבא שביזלי הכוונה לשדות הסמוכות לעיר אלא שמופסקות ממנה בסלע, שהם אינם מכורות, ומשמע שלרבי יהודה שאר השדות כן מכורות.

ולכן אומרת הגמרא שצריך להפוך את דברי רבי יהודה ולומר שרבי יהודה אמר שהסנטר מכור, והאנקולמוס אינו מכור.

ועדיין שואלת הגמרא כיצד אפשר לומר שרבי יהודה סובר כדעת רבן שמעון בן גמליאל שהסנטר מכור, הרי דעת רבי יהודה שבנותיה של העיר, דהיינו הכפרים הסמוכים לה אינם נמכרות עמה, אך דעת רשב"ג הובאה בברייטא שהמוכר את העיר מכר את בנותיה.

ועונה הגמרא שאכן לגבי הדין של בנות העיר רבי יהודה חולק על רשב"ג אך לגבי סנטר דעת רבי יהודה כרשב"ג שהמוכר את העיר מכר את הסנטר.

בברייטא התבאר שהמוכר את העיר לא מכר עמה ביברין דהיינו מצודות של חיה ושל עופות ושל דגים. ושואלת הגמרא שהרי שנינו בברייטא אחרת שאם היה לעיר בנות כלומר כפרים שסביבותיה אין נמכרות עמה, ואם היה לה חלק אחד בים וחלק אחד ביבשה, או ביברים של חיה ושל עופות ושל דגים הרי אלו נמכרים עמה. ורואים שביברים כן נמכרים עם העיר.

ומתרצת הגמרא שהברייטא שאומרת שביברים נמכרים עם העיר, מדברת על מקרה שהם נפתחים לכיוון העיר, והברייטא שאומרת שביברים אינם נמכרים עם העיר מדברת על מקרה, שהם נפתחים לכיוון שחוץ לעיר.

שואלת הגמרא שהרי בבבלייתא התבאר שהחורשין המוקצין לה אינם נמכרים עמה, ומשמע שמדובר על חורשים שפתחם מכוון לעיר ולמרות זאת אינם נמכרים עמה. ודוחה הגמרא ואומרת שצריך לומר שכוונת המשנה לחורשים המוקצין הימנה, וכלומר שפתחם מכוון לחוץ ולא לעיר.

משנה. המוכר את השדה מכר עמה את האבנים שמשמשים לצרכה, ואת הקנים שבכרם שהם לצורכו של הכרם, ואת התבואה שהיא מחוברת לקרקע, ואת חיצת הקנים דהיינו ערוגה הגדלים בה קנים ובלבד שגודלה פחות מרובע הקב, ואת השומירה שהיא כמין ביתן שמירה שאינה עשויה בטיט, ואת החרוב שאינו מורכב, ואת בתולת השקמה.

אבל לא מכר עם השדה לא את האבנים שאינן לצורכה של השדה, ולא את הקנים שבכרם שאינן לצורכו, ולא את התבואה שהיא תלושה מן הקרקע.

ואם כשמכר אמר המוכר שהוא מוכר את השדה ואת כל מה שבתוכה הרי כולן מכורין. אך בין כך ובין כך לא מכר לא את בגודל של בית רובע, ולא את השומירה העשויה בטיט, ולא את החרוב המורכב, ולא את סדן השקמה, שהם חשובים בפני עצמם ולא נמכרים יחד עם השדה.